

FEJTÖRŐ

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Egy apa 41 éves, fia 7 éves. Hány év múlva lesz az apa háromszor annyi idős, mint a fia?

Földrajzi kérdés:

Melyik község az Alsó-Fehér vármegyében, a melynek kastélyában gyilkolták meg Martinuzzi (Fráter György) bíbornokot 1551 december 17-én?

Történelmi kérdés:

Ki volt az a császári tábornagy, a ki Básta seregében harezolt Erdélyben s onnan kiűzve 1605-ben Esztergomot védte a törökök ellen? A cseh háborúban Budweisot bevette; Bucquoival egyesülve Mansfeldet Theim mellett 1619-ben megverte. 1620-ban Bethlen G. ellen küldetett s október 8-án Pozsony falai alatt esett el.

Természettudományi kérdés:

Melyik bogár az a hosszúcsápúak családjából, a melynek színe feketebarna, torpajzsa ráncos, oldalt rövid tövissel; tölgyerdőkben gyakori: álcázja nagyon káros?

Megfejtési határidő szeptember 3.

A 33. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Vett 17 sertést, 99 kecskét, 8 juhot vagy 40 sertést, 60 kecskét, 24 juhot vagy 63 sertést, 21 kecskét, 40 juhot. **Földrajzi kérdés:** Arad-tó. **Történelmi kérdés:** Kmety György 1848/49-iki h.-tábornok. **Természettudományi kérdés:** Vereshagyma (allium cepa). **Vegytani kérdés:** Balata. **Irodalomtörténeti kérdés:** Gyöngyössi János. **Lépcsőzetes kockarejtvény:** Név-elő, évelő, velő, elő, lő, ő. **Képrejtvény:**

Mondják, hogy hűtlen lesz egéhez

A csillag, midőn leszaladt,

Igazá válik az az érzés,

Mit akkor szült a pillanat.

Helyesen fejtették meg: Kovács Lajos, Grimm Aladár, Zsuposányi László, Gretzmacher Jenő, Weichherz Mór, Wollner Ernő, Szécskay Dezső, Szenyowszky Ferenc, Sztolár István, Jakabb Gyula, Hübner János, Fiedler Kálmán, Trojkó Imre, ifj. Miróczy János, Chabada Jenő, Halmi Gyula, Miróczy Árpád, Schenkenberger József, Preil Gyula, Schmid Károly, ifj. Barthonek Károly, Ladomérszky Adolf, Ráth Kálmán, Eckhart Ferencz.

A kitűzött jutalmat, Gaál Mózes «Kard és lant» című illusztrált munkáját Preil Gyula főgymn. VI. oszt. tanuló nyerte el Lovasberény. (Fehér m.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

Miróczy Á. A hónapok neveit a magyar ember kisbetűvel szokta ám írni, a levelébe sem rak holmi dírib-darab papirosokat, mint te szoktad. — **Zs. L.** Csak harmadszor kérdezi, hol van a Nemzeti Zenede. Tudja mit? Kérdezzé meg tiszser. Akkor megírjuk, föl-téve, hogy a levele nem lesz olyan gondatlanul kiállítva, mint a mostani. Bizony, szegény, hogy még ilyen nagy deákok sem tudják, mi az illendőség. — **O. G.** Dehogy gondoltuk. Azt se róttuk fel bűnül, hogy a kitalakra figyel. Szükség van arra, tegye máskor is, csak az értelemre is gondoljon. A «Háborog» végső két sora ebben a részben újra hibáz. Nem tudjuk, mit ért rajta, hogy:

«Lelkem, mint a phönix, porrá hamvad el s aztán önpöréből új életre kel». A «Van a levegőben valami» cseng-bong, de csak sejteni sem tudjuk, miről szól? A mai poéták szeretnek ilyen kísérteties, rejtelmes dolgokat írni; csak hogy nem minden jó, a mi divatos és nem mindig magyar. A mi vérünk józan, világosan, értelmesen gondolkodik, költészeté is kerüli az alakatlan, titokzatos homályt, határozatlan hangulatot és a modern poéták erőltetett, ideges hallucinációját: a «titkos» képeket, hangokat, melyek nincsenek sehoh. A magyar költészet hagyománya világosságot és egészségességet sürget, olyat, a minő az ön harmadik költeményében, e tiszta, kedves, kristályos szerkezetű dalban nyilatkozik, és mi ennek a művelését tartjuk fontosnak. — Csak magyarok legyünk. — **Velenczébe.** A levelet nem látta el kellő bélyeggel, mi pedig a bírságul rárótt összeget nem voltunk hajlandók kifizetni. — **V. J.** Szolnok. Valamikor magunk is gondolkodtunk e kitűnő humoreszk fordításáról s közléséről, azonban le kellett róla mondanunk iránya, tárgyja miatt. Nem való ifjúsági lapba. Önnél e mellett az a hiba is megvan, hogy Heinzerling Sámuel úr fura kiejtésének hangtani sajátját a németből egyszerűen rávonta a magyarra. A németben «goot» más hatású, mint a magyarban «jóó», más: «As nächts vorgefallen» és «nem történt semmi». Ezt valahogy másképp kell csinálni. Keressen pl. hozzá valami tótót stb. — **Tusculumba.** Vehementer ex membris nonnullis laborantes votis tuis stare nequimus et in tempus saltem praesens minus possumus, sperantes tamen fore ut occasio evolandi non sane nos deficiat. Sed nunc ignari, ubi Francisus noster Alba tempus fallat, summa necessitate urgebimur, non enim an promissa perficiat et ad manus nostras scripta dirigat, licet rebus eiusmodi summopere opus sit apparatus. Si quid ergo tibi in ea causa videatur, pacto nullo negligendum. — **Madarassy László.** Egyszer már megírtuk, hogy a jutalomkönyvek ügyét csak a felelős szerkesztő intézheti el. — **Schl. F.** Letenye. Persze, hogy közöljük. A tudósítástól illetőleg nem nyilatkozhatunk; de azt hisszük, ha bevált a múltban, nines ok rá, mért ne fogadják el a jövőben is?

Önoktató nyelvmesterek bármely nyelvi alapos elsajátítására a

Toussaint-Langenscheidt módszer szerint

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

cíművel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, valóban megírt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudniuk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van; a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszaadjuk. **Egy-egy kötet ára csak 30 kr.** Bérmentésre 5 krt kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás céljából Akantisz és Rozsnayai szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megírt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megírt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a cseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivételét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Bachmann: Geistreiche Schachpartien szerint elemelve) hozzá még a budapesti millenáris mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák tanít» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Mig ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz forintba kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valóságos kincsesháza, fűzve csak 2 frt, díszkötésben 2 frt 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni. Bérmentésre 25 krt kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy köta ngyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	D. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

KI A VIVÁT?

Mire ezeket a sorokat olvassátok, gyerekek, a vakációra már meghúzták a lélekharangot. Az iskolában pedig megszólal az a kis harang, a melynek az én diákkoromban «primusz» volt a neve és a melyet mikor szépen, ezifrán meghúzott Miska pajtás, a «kurátor», — azt beszélték legalább az öregek — a kis harang ezt esengte-bongta, csilingelte: «Gyertek be, rossz esontok, hadd lássák, mit tudtok?»

Bejöttök az iskolába, örege-apraja. És aztán megindul a folyosón, a teremben a szóbeszéd: Ki a vivát? Hej, mert sok szívben dagadoz, rugaskodik az a titkos óhajlás, hogy mikor majd az önképzőkör megalakul, az ő gazdájának a neve is kikerüljön abból az «urná»-ból, a melyből a kinek a nevét egyszer kihúzza a «tisztelet» választók bizalma, egy egész esztendőn keresztül nem lesz közönséges emberfia. Ludas Jani két hete nem bír aludni a nagy vágyakodástól: Rákóczi Samu belesoványodott a szörnyű epekedésbe; csak Csürkös Jancsi tartja magát kegyetlenül. Ki is lehetne más az önképzőkör elnöke, ha nem ő, a ki egy szuszra husz hexametert kivág, ha kell, a ki a múlt évben harmincz darab szonettel virágoztatta föl a társaság munkásságát, a ki, ha verekedni kell, mindig megállja a sarat? Igaz, hogy tanulónak elég rossz tanuló volt mindig, a magyarból és számtanból épp egy paraszthajszálon múlt, hogy meg nem bukott, a magaviseletből pedig csaknem kevésbé szabályszerűbe került... de hát ez mind semmi. A «profanum vulgus», a tisztelt többség rája fog szavazni; Jámbor Pali köszönje meg, hogy mindenből kitűnője van és a professzor urak tenyerükön hordozzák...

Ez a baj, gyerekek. Az, hogy ti lépre mentek a Csürkös Jancsiknak. Hány önképzőkör van ebben az országban, melyben a Csürkös Jancsik játszik a vezérszerepet, a Jámbor Palik pedig odakerülnek az utolsó padba!

És a Csürkös Jancsik kiállnak elétek és a Csürkös Jancsik beszédeket tartanak nektek és buzdítanak benneteket, hogy csak előre, munkára, magyarok. És ti nem vágódtok hanyatt nevetve, mikor ezek a naplopók így zengedeznek; és nem bújtok a pad alá pirulástokban, hogy mikor a «munka» nevében összegyűltök, a ti legmunkásabb, legérdemesebb társaitokat az utolsó helyekre kárhóztattátok.

Mondhatom, szép haladás a tökéletesség felé, gyönyörű «önképzés», a melynek már a kezdete orezatlan hazugság, igaz érdekem lábba taposása; reményteljes ifjúság, a mely vezéreivé a léhűtöket választja.

Ne keressétek az okát ebben is, abban is, hogy az önképzőkörök általában kevés sikert tudnak fölmutatni. Regis ad exemplum totus componitur orbis. A milyenek a vezérek, olyan a sereg.

A legjobb, legavatottabb professzori vezetés kárba vész, ha a sereg meg van vesztegetve, ha az ifjúság vezérei hitványak.

Nem oly semmi kérdés tehát most, az év elején, hogy: Ki a vivát?

Komoly, derék fiúk meg fogják azzal becsülni önmagukat, hogy vezéreikké, tisztviselőikké azokat emelik, a kikre az iskola méltó büszkeséggel nézhet: intézetők színét-virágát, a Jámbor Palikat. A Csürkös Jancsik pedig menjenek vezéreknek azok elé, a kiknél különb legények, és seprűztesenek ki az önképzés tisztelretelmő csarnokából.

Ime, ez az én feleletem, gyerekek, arra a kérdésre: Ki a vivát? *A nagybácsi.*

A JÉG-SPHYNX.

Irta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

A mint a hajó és a jégtömb egymáshoz közeltek, a kapitány megparancsolta, hogy oda kell irányítani a hajót. Nyilván az volt a czélja, hogy közvetlen közelből vegye szemügyre... Ertem... Ez a jég a déli sark felől jön, s Guy Len arra számított, hogy talán valami jel lesz rajta, mely «rögeszméjé»-nek malmára hajtja a vizet.

Alig volt már két kábelhossznyira a «Halbrane» az úszó jégtuskótól. Szabad szemmel is lehetett jól látni... S ime a tetején valami fekete tárgyat pillantottunk meg... Közelebb... közelebb jutva, előbb egy láb, aztán a másik, végül az egész emberi alakot megismertük. Fekete ruhában volt, ott feküdt a nyitott jégkoporsó hátán.

A matrózok rémülten kiáltottak fel.

Guy Lenre néztem. Olyan sápadt volt az arca, mint a hulláé.

Rögtön kiadta a parancsot, hogy azt a holt embert fel kell hozni a hajóra. Esetleg nem is halt még meg egészen. A kapitány nagyon szívére vette a szerencsétlennek a sorsát.

Hurliguerly és egy matróz csónakba ültek s rövid idő múlva a hullá ott volt a «Halbrane» fedélzetén. Csonttá volt fagyva, letette az árbócz tövébe. A kapitány odament és kémlelve nézte az arcát, mintha fel akarta volna ismerni. Durva posztóból volt a ruhája, sűrű molton-inge és bőrből készült öve, arca, karja csupa csont és bőr... Bizonyára az éhség ölte meg.

A kapitány letérdelt a hullá mellé, felemelte a fejét, felnyitotta a szemhéját, s aztán szívet tépő hangon kiáltá:

— Patterson!... Patterson.

West Jem parancsára az egyik matróz kikutatta a zsebét, s abból holmi apróságon kívül egy bőrkötésű jegyzőkönyvecsét húzott ki. Át akarta adni a hadnagynak, de Guy Len elvette tőle:

— Add nekem ide!

Az átázott papirlapok tele voltak írva, de az írást elolvasni alig lehetett. Csak az utóbbi lapon volt olvasható.

Képzeltetni, hogy minő ámulat fogott el, mikor a kapitány reszkető hangon ezeket a sorokat olvasta fenhangon:

«A «Jane»... nyolczvanhárom... itt... tizenegy év óta... Kapitány... öt matróz életben... Jertek... mentsetek meg!»

A sorok alatt pedig ez a név: Patterson.

— Patterson!... Most már emlékszem én is; így hívták a «Jane» hadnagyát; a Jane kapitánya pedig Guy Vilmos volt... A hajótörött «Grampus» két életben maradt szerencsétlenjét: Pym Arthurt és Dirk Pétert és a hajó vette fel... A «Jane»-t pedig Poë Edgar szerint a fekete-arcúak robbantották fel.

E szerint még sem költött történettel van dolgom?... Ime újabb bizonyíték. Ezt a jegyzőkönyvet a saját szememmel látom... Hm, tehát

élő személy volt Pym Gordon Arthur!... Azt hiszem, megbabonáztak vagy a fejemnek szét kell repednie...

West Jem vette a kezébe a jegyzőkönyvecsét, s neki is sikerült néhány sort kibetűznie:

«Junius 3-dika óta visz az ár Tsalal szigetétől... A «Jane» kapitánya, Guy Vilmos és... öt matróz még életben... A jégtábla úszik alattam... nincs mit ennem... Junius tizenharmadika óta éhezem... ma 16-dika... közelg a halál...»

Ez a nyitott jégkoporsó tehát harmadik hónapja úszik a halottal a tenger hátán!

Mi mindent tudhattunk volna meg ettől a Pattersontól, ha élve sikerült volna őt megmen-tenünk!... Csodálatos történet! Tizenegy esztendeig éltek a szerencsétlenek olyan vidéken és olyan körülmények között. El kellett hinnem, akármit tiltakozott ellene a józan eszem. Még csak azt szerettem volna tudni, hogy Guy Len, a «Halbrane» kapitánya miért érdeklődik olyan szokatlanul a Guy Vilmos sorsa iránt. Ezt is megtudtam.

A kapitány reám szegezte átható szemét s kérdezé:

— Még most is kételkedik?

— Nem... de... csak Guy Vilmos? — dadogtam én.

— Guy Vilmos a «Halbrane» kapitányának, Guy Lennek a bátyja! — kiáltott fel, hogy a matrózok is mind meghallották.

VII. FEJEZET.

Tristan d'Acunha.

Négy nappal ez esemény után megérkeztünk Tristan d'Acunha szigetére.

Mindenekelőtt két dolgot akarok megjegyezni: egy az, hogy Poë Edgar regényét még most is csak regénynek tartom, melyhez a valóságnak kevés, a költő fantáziájának sok köze van; a másik az, hogy Guy Len kapitány az öcsese — legalább azt vallotta — a «Jane» néhai való kapitányának. No meg azt sem hagyhatom említés nélkül, hogy a «Halbrane» egyik matróza: Holt Márton édes testvére a hajótörést szenvedett «Grampus» egyik legderekkab matrózának. Szóval a «Halbrane» két emberét vérségi kapocs fűzte a Pym Arthur kalandjainak két részéhez.

Továbbá a jegyzőkönyvecske adatainak hitelt adva állapodjunk meg abban, hogy a 84. fok alatt, a déli sark-tenger vidékén hét angol tengerész tizenegy álló esztendeig élt, ez idő szerint hatan vannak még csak Tsalal szigetén. Ez a hét ember a klok-kloki bennszülöttek vérengzése elől szerencsésen megszabadult.

Azt a kérdést felvetnünk talán merőben fölösleges is, hogy mi a czélja a «Halbrane» kapitányának? Mi egyebet is akarhat, mint azt, hogy hajójával eljusson Tsalal szigetére, s a szerencsétleneket megmentse. Erre nézve benne meg-

van az elhatározás makacssága, West Jemben megvan a föltétlen engedelmesség és tengerészi rátermettség. Ennél több pedig még a legvakmerőbb kalandhoz sem kell.

Most már tudjuk, hogy miért tagadta meg az utasok felvételét a «Halbrane»-ra. Mindig csak arra várt, hogy kedvező alkalom kínálkozzék e szándék megvalósítására.

Hogy Tristan d'Acunha kikötőjében megállapodott, annak sem az én partra szállításom volt az igazi oka, hanem ivó-víz beszerzése. Továbbá a hajót is elő kellett készítenie arra, hogy a sark-tenger úszó jég-hegyeivel szembe szállhasson, s arra a bizonyos nyílt tengerre eljusson, mely a sark körül van.

Szóval tovább akarhatolni, mint Cook, Weddell, Biscoe és Comp hatoltak eddig.

Nekem egyelőre az volt a tervem, hogy Tristan d'Acunhán megvárom, míg valamely hajó jön, mely visszavisz Amerikába.

Egyébként a «Halbrane» okosabban tenné, ha megvárná az enyhébb évszakot, mert tél küszöbén elindulni annyira volna, mint a lehetetlenséggel hiába küzdeni.

Aligha jutnak át a befagyott tengeren.

Amitalábbmágaról Tristan d'Acunháról elmondok, azt mind Hurliguerlytől hallottam, a ki gazdájával ezen a szigeten elég gyakran megfordult.

Tristan d'Acunhának igen kellemes az éghajlata. 4 Celsius foknál alább és 20 Celsius foknál feljebb soha sem száll. Állandó lakói a szigetnek 1811 óta vannak. Akkor amerikai halászok telepedtek le a szigeten. Később angol katonákat rendeltek ki ide, hogy Szent Ilona szigetét, s főleg az oda foglyul vitt I. Napoleont ellenőrizzék. Az angolok 1821-ben visszatértek hazájukba, mert tudvalevőleg Napoleon abban az évben

meghalt, s így börtönének örre nem volt szüksége.

A szigetnek mintegy harmincz-negyven évvel azután száz lakosa lehetett, európaiak és amerikaiak vegyesen, de történetünk idejében ennyi lakosról szó sem volt. Hiszen valójában nem is volt a sziget valami nagyon kívánatos tartózkodó hely. Fogyatékos a flórája, állatok dolgában sem gazdag: ökör, juh és sertés még csak akad, de az sem nagy számmal; csúszó-mászó állata rovára egyáltalában nincsen; az erdők egyetlen vadja a — macska, az sem egyéb, mint elvadult fajta a mi házi macskáinknak.

Vegetációja is nagyon gyarló, olyan mint az északi éghajlatoké; madarai szintén effajta: sirály, pingvin, albatros. Szeptember 5-én tünt szemünkbe Tristan d'Acunha kiégett tűzhányó hegyével. Elég komor, elhagyott szigetnek látszott. Olyan, mint a kifeszített óriási esőernyő, tizenöt tengeri mérföld lehet a kerülete. A portugálok fedezték fel, a nevet is ők adták.

Mikor mi oda érkeztünk, egy Glasz nevű «kormányzó» állott a sziget élén, körülbelől ötven «alattvalója» volt. A kapitány West Jemet bizta meg azaz, hogy a sziget kormányzójával

elintézze a dolgot, s mindazt bevásárolja, mire a «Halbrane»-nak szüksége van. Vizről, húsról és fözélékről kellett és — tegyük hozzá: lehetett csak gondoskodni, mert arról szó sem lehetett, hogy Tristan d'Acunhán a Guy kapitány hajója teljesen felszerelődhetik arra a nagy útra, melyre a kapitány szánta. Magam is siettem partra szállani; mindjárt a fekete fövényes tengeröbölnél találkoztam Glasz kormányzóval, a kiérdemesült angol káplárral, mert Glasz úr hajdanában káplári rangot viselt az angol tengerészetnél. Jó ábrázatú, kövér ember volt. Szóba elegyedtünk;

OLYAN SÁPADT VOLT AZ ARCA, MINT A HULLÁÉ.

— Jeorling a nevem, Connecticutból való vagyok.

— Derék; a «Halbrane» kapitányáról még annyit sem tudok.

— A kapitányt Guynak hívják... Len Guy...

— Angol?

— Az.

— Hm, hát a földijével még csak kezét sem óhajt szoritani... Igazán furcsa dolog. Bezzeg volt nekem már egy Guy nevű kapitánnyal dolgom, az más fajta ember volt...

— Talán csak nem Guy Vilmossal? — kérdém nagy sietve.

— Úgy hívták.

— A «Jane» kapitánya volt...

— Az... az..., csakugyan «Jane» volt a hajó neve.

— Ezelőtt tizenegy esztendővel.

— No lám, hogy tudja, Jeorling úr... Az bizony, épen tizenegy esztendővel ezelőtt. Tetőtűl-talpig gavallér ember volt az, egy csomó rozsmár-bórt vásárolt tőlem, kissé hidegnek és büszkének látszott, de jó szívé egy ember volt, az már szent...

— Hát a «Jane»?

— Úgy emlékezem arra is, mintha most is lát-nám. Épen ott vetett horgonyt, a hol most a «Halbrane» áll. Pompás hajó volt, száznolc-zvan tonnás, ha jól emlékszem a liverpooli gyárban készült.

— Úgy van, ... úgy szórul-szóra egybevág.

— Ismeri az úr is azt a hajót? Merre jár mostanság?

— Nem jár az már többé, Glasz úr.

— Talán baja esett?

— Valószínűleg, sőt a legénység is elpusztult vele együtt.

— Ejnye... ejnye! Hogy történhetett az?

— A mint tudja, volt a «Jane» fedélzetén egy ember, a kinek a feje tele volt kalandos tervvel —

— Áhá, Pym Arthur Gordon... No az igaz, hogy soha életemben olyan emberrel még nem volt találkozásom. Aztán a czimborája —

— Dirk Péter!...

— Ismerte ön is, Jeorling úr?

— Nem, csak hallottam róla.

— Ez a két szeleverdi okozta hát a «Jane» pusztulását.

— A «Jane» nem tért többé vissza hazájába, valamint Guy Vilmosról és embereiről sem kap-tunk tizenegy év óta biztos tudósítást, hanem —

— Pym és Dirk megszabadultak, he?... Szinte kitalálom, mert nem hihetném, hogy olyan bikadöntő erejű ember, mint a minő Dirk Péter volt, valahogy ki ne vágja magát.

— Eltalálta, Glasz úr. Ők ketten Isten tudja, hogy és mint megszabadultak, sőt Amerikába is visszatértek, csak hogy Pym Arthur nyomtalanul eltűnt, valahol meghalt, Dirk Péter pedig elbuj-dosott.

— No de Guy kapitányt igazán sajnálom. Az

emberei is derék ficzkók voltak mind egy szálíg.

A káplárnak röviden elmondtam azt is, hogy minő irás jutott útközben a «Halbrane» kapitányának a kezébe, s hogy a kapitány most komolyan elhatározta, hogy a szerencsétlen kapitányt és embereit felkeresse, s őket megszabadítsa.

— Mert hát — tevéem hozzá — a «Halbrane» kapitánya Guy Vilmosnak édes testvére...

— Ugyan ne izéljen!... Ki hitte volna, hogy így elüssön egymástól két testvér!

A «Halbrane» kapitányának eszeágában sem volt, hogy partra szálljon, pedig érdekelhetne volna őt, hogy a sziget kormányzójával beszéljen: elő-ször angol volt az is, továbbá Guy Vilmos kapitányt személyesen ismerte, valamint azokat az embereket, a kik Guy kapitánnyal e szigettől indultak el a déli sark felé...

A kapitány naphosszat ott ült az asztala mellett. A déli sarktenger térképét tanulmányozta, a könyveket, melyek erre a vidékre vonatkoznak, olvastatta. Ámde volt köztük egy nem tudomá-nyos munka is. Úgy látszik, ezt forgatta a leg-szivesebben és leggyakrabban, mert mindenik lapjának a csücske be volt hajtogatva, a szélek pedig tele jegyezve.

Ez avatag könyvnek a czimlapján mintegy tüzes, vakító betűkkel nyomtatva ez állott: «*Pym Gordon Arthur kalandjai*». (Folyt. köv.)

EPIGRAMMOK.

Logan nyomán.

I.

Készül Lábas a csatába,
S anyja nem sir érte:
Jól tudja, hogy nincs ember, ki
Fiát utólérje.

II.

«Nem törekszem a magasba,
Utam a sík pálya»,
Kezdé *Zsivány*, mikor hurkot
Kötöttek nyakába.

III.

Kenyértől a gyermek arcza
Kipirul,
S a bortól az öreg orra
Kivirul.

IV.

Azt vallod, hogy mindent elérsz,
A mit szíved vár, remél:
Kár, hogy soh'se vágytál lógni
A hóhérnak kötelén.

V.

Henyé uram férfi s hozzá erős férfi,
Szereti a munkát, de csak ha más végzi.

Teveli Mihály.

Kezével Had-
úrnak
mennyboltja felé int.

HÚN-MONDÁK.

A *Tanulók Lapja* számára írta Gaal Mózes.

Hova lett az Isten kardja?

Mi történt azután?

Szomorúra fordul mesemondó arca, mikor ezt elmondja. Panaszos a nóta, mely szól hún-rom-lásról, ország bomlásáról, világot betöltő láng ki-lobbantáról.

De azért csak ezt is hallgassátok végig, késő maradéknak okulásul szolgál. Két fia maradt a nagy Etelenek, kettő, kiről beszél ének-mondók szája.

Ildikó fiáról, heves Aladáról, s görög császár-leány hűnkedvelt fiáról, az ifjú Csabáról.

Melyiknek fejére tegyék a koronát, melyik ülje meg a trónt Etele után? Aladár idősebb, Csaba a kedveltebb, apa-örökségből miként osztozzanak. Legfőképpen pedig kié legyen a kard, melyet Hadúr küldött hajdan Etelenek.

Az a kard, mely ott függ a fegyveres házban, tilalmas belépni oda halandónak, száz hún vitéz őrzi, titkos zárú lakat. Tolvaj onnan ki nem lop-hatja másodsor, rejtek útja ninesen a fegyveres háznak.

Küld-e vajjon csodát, s csoda-álomlátást a húnoknak Hadúr, vagy megelegette ő csodás kegyelmét, s mind ráaraszotta áldását Etele, s többre nem hajlandó.

Húnok elméjében tanácstalan kétség. Ki Aladárt látja, ki Csabát látja méltónak; elsőszülött jogát hánytorgatja amaz, ennek császár-lánytól való származása. Hadúr dönthet itt csak, ha Hadúr nem: a kard.

Ősz táltos kérde meg Hadúr akaratját, abba belenyugszik a két királyfiú, az ellen Ildikó, az anya sem szólhat, kit emészt anya-szív ő szülötte miatt.

Táltos bölcsességét sokra tartja a hún, ámbátor a kétség éket ver szívébe nehezen hívőknek. A kinek Hadúr az Isten-kardját szánja, azé lesz... azé lesz a húnok országa...

Bőjtölve három nap és három éjszakán, vigyázta a táltos a futó felhőket; szálló madaraknak röptét megfigyelte, s áldozati állat nemes részét kémlé. Hadúrt dicsőítő éneket mormogva, kére tőle látást, kére igazmondást.

Harmadnapon szólott és ezeket mondta:

— Rossz jeleket láttam, húnok, miért tagadnám? Felhők szakadoztak a levegő-égben, nyugat felől varjak károgyva röpültek; vala a fehér ló jonha bűzhödött, s ránczok zűr-zavara szemem látását zavarta. Hadúr meg nem szólalt, hiába könyör-gék... Úgy félek e naptól, de még inkább félek jövőnapoktól. Felhők szakadoztak, az elébb azt mondtam, jaj, kétfelé válik húnok erős népe; a levegő-égben nyugat felől varjak károgyva repül-tek: rabszolgák ezrei lehetnek e varjak, s népek bilincsének csörgetését hallom; a fehér ló jonha bűzhödött volt és ránczok zűr-zavara rajta: úgy félek, hogy Hadúr haragszik a húnra, s miként én hiába kerestem titkos jelt, hiába keressük Etele házában Isten csoda-kardját...

Szívet elszorító aggodalom szállott a húnok szívére. Soha ilyen látás, soha ilyen jóslat! Majd pediglen zúgás tört ki száz torokból.

— Hozzátok ide a Hadúr csoda-kardját!

Hozzátok ide, hej, könnyű volt mondani, de *ki* hozza?... Ime, Ildikó a fiát, Aladárt biztatja, húnok nagy csoportja Csabát küldi érte. Menne is Aladár, hozná is a kardot, derekára kötné, meg is megtartaná, de felszólal Csaba:

— Eredj te utána, Hadúr vén szolgája, más kéz ne illesse Etele kezéből kihullt esoda-kardot. Kinek Hadúr adja, az viselje eztán, bitang kézben ügyis nincs annak ereje, *aczel* lesz, a mint volt jó Buda kezében, tudhatjátok, húnok.

Csaba királyfiú szavát meghallgatták, s ment az öreg táltos, hogy hozza a kardot. Talán a látása, kard titkos betűje jövő-látásra megihleti őt is.

Szemökkel követték a főtáltost, merőn néztek hó-hajára, hosszú szakálára, meggörnyedt vállára. Kivánságtól égtek, hogy újfent láthassák hosszú idő multán azt a esoda-kardot, mely világ-urává tette nagy Etelét, s hatalmas, nagy néppé Húnor ivadékait.

Századokká nőttek a perczek, míg várták táltos visszatértét a fegyveres házból.

— Ott jön . . . tántorogva szédül ki az ajtón, kezével Hadúrnak mennyboltja felé int, iszonyú rémület üli fakó arcát, s tompa, hörgő hangon, mintha sirból szólna, im ezeket hörgi:

— Ninesen a kard . . . nines . . . nines . . . Hadúr visszavette . . . se hire, se nyoma . . . hüvelye üresen lóg a falon . . . Vége . . . vége a húnoknak . . .

Ezeket mondja és arezczal a földre bukik a tehetetlen agg, s több szavát nem hallják.

Jéggé fagyott a vér a húnok szívében, ott állnak, nem szólnak, szemök reá mered a táltos tetemére . . . S mintha nagyhirtelen vaksötétség lenne, szemöknek világa omló könyben elvész . . .

— Vége a húnoknak! . . . Ezt mondta a táltos, ezt hallják szünetlen, mintha a fülökbe haragos Hadúrnak mennydörgése zúgná . . . Vége a húnoknak . . . Vége a húnoknak! . . .

S aztán, hogy a dermedt szívek megmozdultak végre, hogy a lekötött nyelv megmozdult a száiban, két kiáltás hallék, egymást fojtva, ölje:

— Aladár a király!

— Csaba király éljen!

Hún-bérez visszaverni vaj' melyiket fogja? Kétfelé szakadt nép, mire válik sorsod? Igazat mondott-e halálos perczében húnok agg táltosa?

— Vége a húnoknak . . .

A szomorú ének szomorú kezdete.

A KHINAIK ISKOLÁZÁSA.

A művelődés és tanulás a khinai bölesek s maga Konfucse szerint is egyik legfőbb kötelessége a khinai embernek, már t. i. olyannak, a ki teheti. De nemcsak ez ösztönzi a mennyei birodalom fiait a tanulásra, hanem sokkal inkább az

a gyakorlati törekvés, hogy hivatalt és állami fizetést kapjanak. Mert Khinában az a szokás, hogy mindenki, a ki tanultsága folytán bizonyos fokot elér, jogosítva van állami szolgálatra. Ebből a jogból csak néhányan vannak kizárva, u. m. a hóhérok, börtönőrök, színészek, meg a mandarinok szolgálói. A hivatalokra való képesítés csak az iskolai képzettségtől függ.

Hanem, hogy miben áll a khinai iskolai képzettség, az megint olyan sajátosság, mint a legtöbb dolog, a mit Khináról tudunk és hallunk. A khinai tudomány és műveltség egészen más, mint a mit e szavak alatt Európában értenek. Nálunk a nyelv a gondolatok kifejezésére való eszköz; a khinaiaknál a tanulás egyedüli tárgya, a legmagasabb tudomány. Megjegyzendő, hogy nem az élő, a mindennapi érintkezésben használt nyelvet tanulják, hanem az irottat, ennek a dialektusa pedig sokkal régiebb, mint akármelyik európai régi nyelv.

Az irott nyelvnek nemesak irodalmi, hanem állami fontossága is van, s összekötő kapocsul szolgál a nagy császárság egyes nagy tartományai közt. A junssanii tartomány lakója megérti írásban a dsilii tartomány lakóját, de az élő nyelv még egy és ugyanazon tartomány lakói közt is annyira különböző, hogy egyik vidékbeli nem igen érti meg a másik vidékről valót. Így történik aztán, hogy a kikötő-városokban az éjszaki ember kevert angol, francia, khinai nyelven beszél a délivel.

A khinaiak az ő irott nyelvüket az egész világon a legelsőnek tartják. S van benne annyi igaz, hogy ha megtanulásáról van szó, akkor a legnehezebb az egész világon. Ezt a nyelvet nem lehet úgy megtanulni, mint mást, hogy egy ideig tanuljuk, aztán elkészültünk vele; ezt örökösen tanulni kell és fő feltétele a rendkívüli emlékező tehetség. Vannak, a kik azt állítják, hogy a ki a khinai nyelvet alaposan meg akarja tanulni, annak maniákusnak kell lennie. Ez természetesen túlzás, de annyi bizonyos, hogy a khinai nyelv tanulása bizonyos egyoldalúságra vezet.

Az elemi iskolák a mennyei birodalomban háromfélék: falusiak (se-szjo), kerületiek (szjan-szjo) és tartományiak (su-juan). A tanulás az összes iskolákban egész éven át tart, csak az új-esztendei ünnepek alatt van néhány napi szünet. A gyerekek napfelkeltekor mennek az iskolába s egész nap tanulnak, csak ebéd idején pihennek egy kicsit. Valamennyi iskolában egy és ugyanaz a tantárgy; kezdődik a tanulás a

«szan-czzi-czzin» könyvvel, a melyben a hieroglifek három sorozata foglaltatik. Az ebben levő hangokat, a melyek pontokkal, czikeczakokkal, vonalakkal, stb. vannak jelölve, a tanuló bemagolja, abban a sorrendben, a melyben írva vannak, de a nélkül, hogy értené őket. Ez azért van, mert a khinai a kiejtést nem tudja leírni, nem lévén neki ábécéje, — nem tud leírni bizonyos hangot. Aztán a magolást az együtt levő tanulók egyszerre végzik, még pedig hangosan, a mi fülboszantó zajjal jár.

A tanulás második fokán azt próbálják, hogy milyen írásjeggyel kell szemléltetvé tenni a megtanult szót. Megkezdődik a hieroglifek írása, helyesebben mondva rajzolása, a mit higitott tussal és teve-szörből készült pamaescsal végeznek. Mikor a tanuló már jó csomó hierogliffel megismerkedett, a «czjan-czzi-ven» könyvet kapja olvasmányul; egy meglehetősen üres, hosszabb költemény, ezer hierogliffel. Azok, a kik kereskedelmi pályára készülnek, az ezer hieroglif után a «Czsza-czsi» könyvet kapják, a melyben különféle tárgyak vannak felsorolva. Elérve a tudományos pálya pontjait, t. i. mikor már körülbelül két ezer hieroglifet megtanultak, a kislelkük megszöknek a tudomány tövises pályájáról.

A tanuló, mikor már eléggé megismerkedett a fent említett könyvekkel, az úgynevezett «kis tudomány»-nyal (szjao-szjo), erről a kerületi főnök által kiküldött vizsgálatól bizonyítványt kap. A ki a vizsgálatot sikerrel kiállja, az a «huan-sze-sea» rangot kapja, a mi azt jelenti, hogy hivatalnok-tanuló, s joga van belépni a tartományi iskolába. Ott már némi változatosság kerül a tanulásba, a mennyiben a tanulóval dolgozatokat íratnak versben és prózában. Csak hogy ehhez nem kell sem képzelő tehetség, sem költői adomány, sem ihlettség; úgy a prózai, mint a verses művek valamely feladott, többnyire valamely régi böles üres frázisára készülnek, bizonyos szabály szerint egy hajszálnyira sem térve el a Négyeskönyv és az Ötöskönyv* klaszikus formáitól. Az *Ötöskönyv* tartalma: 1. A változások könyve (Kr. e. a XII. századból), a melyben szemléltető alakban van a világrendszer feltüntetve; oly homályos és mély értelmű, hogy még a nagyészü Konfucse sem birt vele tökéletesen boldogulni; 2. *a szertartások könyve*, mely a családi és közélet különféle ta-

* «Szy-szi» és «U-czzin», — amaz Konfucse aforizmái, a másik ez utóbbi tanítványának, Mencszinek filozófiai rendszere.

pasztalati szabályait tartalmazza; — 3. *a történelem könyve*, történeti adatokat akarna előadni, de tényleg fantasztikus históriákkal bibelődik; — 4. *a köllészet könyve* (Si-czzsin) igen kezdetleges versekkel; — 5. *Tavaszi és Ősz*, írta Konfucse; ebben van Lju fejedelemség (Kr. e. 500 évvel) leírása is.

Hogy a köllészet könyvében milyen költemények foglaltatnak, annak példájául álljon itt néhány töredék:

«Keze, mint a fehér csíra,
Bőre megaludt zsir,
Nyaka, mint a bogaré,
Foga, mint a tökmag;
Feje bogár, szemöldöke lepke,
Kedves mosoly ajakain,
Gyönyörű szemének feketéje
Igen kiválik a szemefehéréből.
Almát adott nekem,
Én jáspissal viszonztam neki,
De nem köszöntem meg,
Hogy örökké jó barátságban maradjunk.

Vagy egy más töredék:

«Van egy gyermek, kit a tavasz ébresztett,
Egy gonosz őt magához csalja.
Lassan, lassan,
Ne érj a ruhámhoz,
Ne kopogj, hogy a kutya ne ugasson.»

A tantárgyak közt szerepel a zene is, a mely Konfucse szerint feltétlenül szükséges a jó neveléshez és az erkölcsök nemesítéséhez. Természetesen a khinaiak e tekintetben is nagyra tartják magukat, legszebbnek tartván a maguk zenéjét. A császári zene-akadémia gondosan is ügyel rá, hogy el ne térjenek a régi, tiszta zenétől s újabb elemeket be ne vigyenek belé.

19—20 éves korában a tanuló rendesen megismerkedik a kiszabott tantárgyakkal s készen van arra, hogy kiállja az első fokú államvizsgálatot (szju-czszaj). Ezeket a vizsgálatokat a tartományi fővárosokban tartják, Pekingből kiküldött hivatalnokok s a helybeli főnök jelenlétében. A kitűzött napon a szigorlók (néhol több ezeren) összegyűlnek az e célra szolgáló nagy épületekben, magukkal vivén a külön erre a célra való bélyeges papírt, valamint több napra való élelmi szert. A szigorlókat előleges szemle és megmozgás után bebocsátják a kazamatákhoz hasonló vizsgálati szobákba, a hová, — miután előbb a feladványukat megkapták, — becsukják őket. Ott aztán dolgoznak, csak ebédkor és este pihenvén. Sokan meg is bolondulnak a sok és hosszan tartó munka alatt; de az elmezavarba esetteket sem bocsátják ki addig, míg a meghatározott elkülönítési idő le nem telik.

A vizsgálat megkezdése attól az időponttól számítatik, a melyben a vizsgálók, irnokok, titkárok, katonák, örök s más hivatalos személyek átlépték a kapu küszöbét. Feltételezik, hogy a szobákban elzárt szigorlóknak nincs semmi összeköttetésük a külső világgal; de a legnagyobb szigorúság mellett is megtörténik, hogy a szigorló kívülről kapja meg feladványa kidolgozását. Az illet szigorúan büntetik. Csak nem régiben történt Pekingben, hogy egy vizsgáló szolgálja közre működött egy ilyenemű család elkövetésében s azért halállal lakolt.

A khinai diák, ha nem állja ki a vizsgálatot, azért nem veszti el bátorságát; újra meg újra szerenését próbál, ismételten nekimegy a szigorlatoknak. A német egyetemeken lehet látni úgynevezett «ős diákokat», 40 éves, sőt idősebb burschokat, a kik nem bírják a tudás fájának gyümölcsét megemészteni, hanem azért ebben a tekintetben az elsőség pálmája a khinai diákokat illeti. A khinai szigorlatokon a legkülönbébb korú emberek találkoznak; nagyapa, fiú és unoka, a kik egy és ugyanazon tanulmányi fokot igyekeznek elérni. A «tiszteletbeli tudományi fokot» minden évben egy esomó, 80, 90, sőt 100 éves diákoknak is osztogatják már csak azért is, hogy oly kitarók voltak. Természetes, hogy az ilyen Matuzsálemek egy része, miután életét a meddő khinai tudomány tanulására fordította, mire tisztelbeli tudóssá mozdítják elő, tökéletes hülyévé lesz. Tanuláson és kitaráson kívül van még egy mód, a melylyel oklevelet lehet szerezni, s ez az, a mi az egész világon biztos eszköznek bizonyult: a pénz. Az olyan, a kinek [nehéz a derekát meghajtania, hogy a tudomány forrásából a korszóját megmerítse, egyszerűen áldoz egy bizonyos összeget a tűzkárosultak vagy éhínségesek javára, de legalább is 30—40 ezer lant (1 lan = 2 forint), s megkapja a bizonyítványt vagy oklevelet.

Sokan, a kik az első fokot elérték, megelégszenek ezzel, elbúcsúznak a tudományoktól s valamely gyakorlati foglalkozást keresnek, kapnak kisebb közigazgatási hivatalt, vagy tanítói állást. Hanem azért a második fok elérésére törekvők száma mindig elég nagy. A második fok oklevelét is hivatalos vizsgálatok útján adják; ezeket három évenként tartják a legkülönbébb formák mellett.

A második fokú vizsgálaton lényegileg csak azt kell tudni, a mit az első fokún, ugyanazt a holt magolást, csak más lére eresztve. 1890-ben

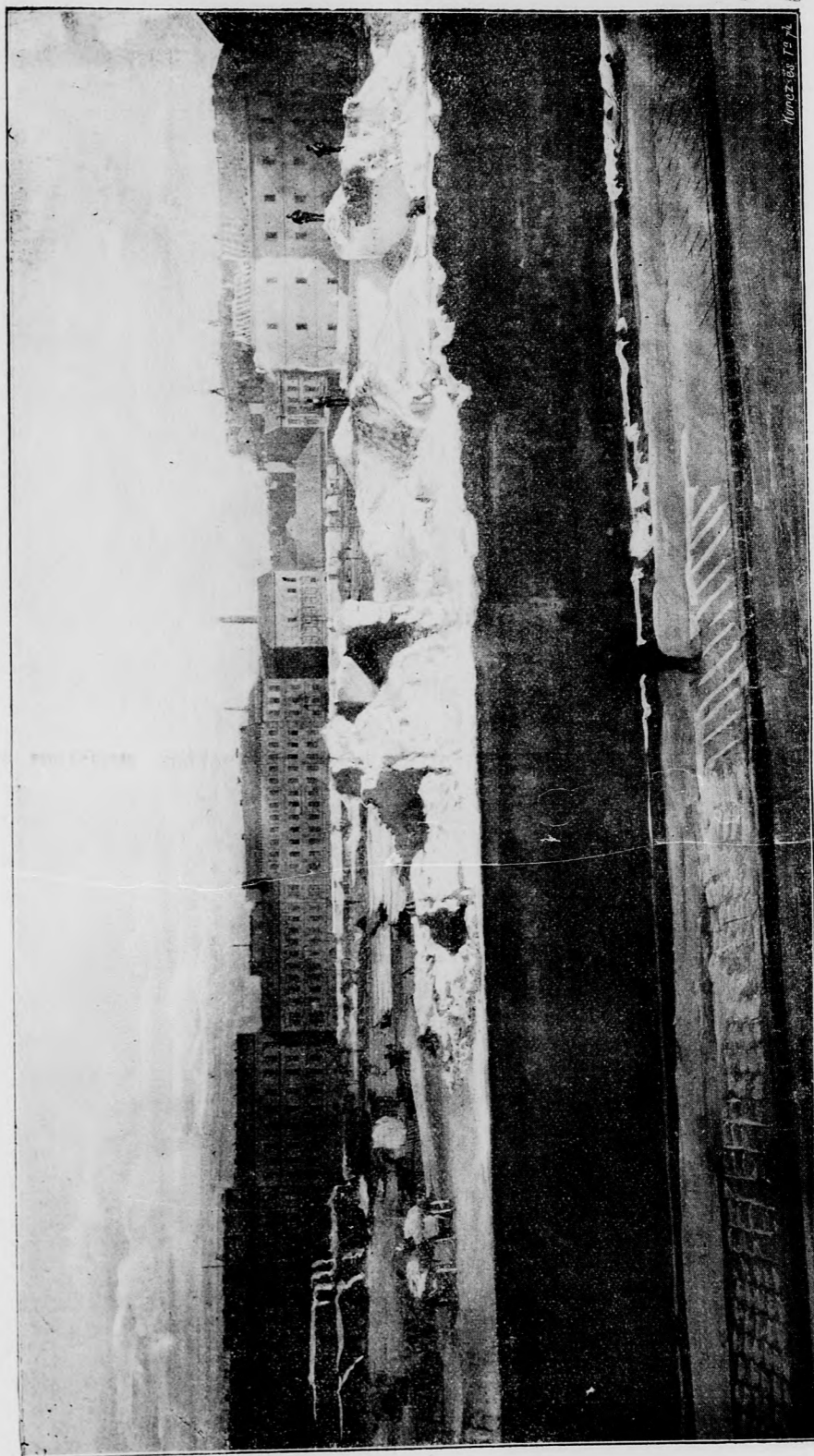
a második fokú vizsgálatra bocsátott tanulóknak ezt a témát adták fel kidolgozás végett:

«Ha mások példája szerint fogsz eljárni, akkor jó dolgot cselekszel (miért?) s mindig fogsz jó barátokat találni (kétséges); ebből folyik a bölcsek legfőbb feladata: másokkal jót cselekedni.» Az európai diák igyekeznék szétszedni, megmagyarázni ezt a furcsa tételt, hanem a khinai a se-füle, se-farka feladatot épen olyan semmitmondó ürességekkel írja körül.

A vizsgáltaknak az első feladvány megfejtése után egy másikat adtak fel: versben leírni egy «Nemzeti hős»-t. S ezt a jelöltek egyike a következőkép cselekedte meg: «A város kapui előtt áll az ellenség. A hadsereg vezére felszólít egy leventét, hogy menjen ki párbajra az ellenségnek egy leventéjével; előáll egy erős és ügyes bajnok. A vezér ennek megörül és megkínálja a vállalkozót a bajvívás előtt egy esése meleg borral; * de ez azt feleli: nem, majd csak akkor iszom, ha visszatérek, addig bizonyára nem hül ki a bor. S csakugyan még nem hült ki a bor, mikorára ellenfele levágott fejével visszatért.» Megjegyzendő, hogy a vizsgálattevő köteles magát megszabott rimekhez és meghatározott mennyiségű sorokhoz, strófákhoz tartani. Így egy strófában 10 hieroglifának kell lenni.

A czju-zsenj (bemutatott) fokozatát elért tanulóknak joga van rá, hogy a következő évben bemutassák őt a fővárosban a harmadik és utolsó vizsgálat letételére. Ez a «czzin-si», vagyis a hivatalba való lépés vizsgálata s minden öt évben kétszer tartatik. A vizsgáltak száma ekkor nem nagy, 300—350 közt ingadozik. A tételeket a bogdychán (a császár) adja fel s négy főhivatalnokot küld ki a vizsgálatokra, a melyek tíz napig tartanak. A kik ezt a vizsgálatot kiállják, a császári palotába mennek, a hol a császár jelenlétében még egy vizsgálatot tesznek le. A jelöltek közül a négy legjelesebb különféle címeket kap. Az elsőnek a ceremóniák minisztere piros átalvető gallért és a sapkájára két arany virágot ad. A boldog jelöltet ezekkel a jelvényekkel lóra ültetik és a lovások muzsika csengése és udvari emberek és eselédek kiabálása közt kivezetik a palota udvaráról a középső kapun, a melyen át csak a bogdychannak van joga ki- s bejárni. A székvárosi hiradóban közhírré teszik a diadalmas jelölt nevét, s mikor ez haza tér szülőfalujába vagy városába, az előre

* A khinaiak nem isznak hideget.

Erdélyi térsége után.

AZ ÚJ-ÉPÜLET HELYE A LEBONTÁS UTÁN, A NÁDOR-UTCZÁBÓL NÉZVE.

értésített lakosok ünnepélyesen fogadják. Megjegyzendő azonban, hogy az ilyen kitüntetett tudós is voltaképen egészen tudatlan ember a mi felfogásunk szerint, mert például azt sem tudja, hogy a föld gömbölyű s hogy az eső a felhőkből esik, nem pedig a sárkány szájából.

Újabban azonban (1861 óta) van Pekingben egy khinai-európai kollégium is (Tung-ven-ugan). Ennek az igazgatója európai ember (a khinai vámhivatal főnöke, sir Robert Hart) s ebben a kollégiumban már tanítják az angol, francia, német, orosz és khinai nyelven kívül a vegytant, természetrajzot, számtant, orvostant, fizikát, fiziológiát, csillagászatot és a nemzetközi jogot is.

Az árvalányhaj és az alföld költészete.

Ujabb időkben nagy buzgalommal nyomozták némely növénynek művelődéstörténeti jelentőségét s különösen azon viszonyt, melyben a művészeti termékek a különböző népfajoknál a hazai föld növénytenyészetéhez állanak. E nyomozások nem is maradtak eredmény nélkül, s kitűnt, hogy a helyi növénynek hatása által a műtermékek a különböző éghajlatok alatt élő embereknél sajátosság helyi színezetet nyertek, s hogy a növényvilágnak, hogy úgy mondjuk, vissztükrözései, melyeket a különböző néptörzsek művészeti termékeiben tapasztalunk, csaknem oly változatosak, mint ama számtalan növényfajok, melyek a forró égeltől föl egész a jeges tengerig tenyésznek a földön.

Könnyen megérthető, hogy a fantázia képei egészen másként alakulnak egy oly embernél, ki honában szüntelen a karesú palma képét látja szeméi előtt, mint annál, kinek hazáját sötét fenyvesek borítják. Az emberi kebelben rejlő ösztön titkos működése folytán, a hazai növényvilág okozta benyomás minden nép költészetében, festészetében és építészeti műveiben öntudatlanul viszhangra talál. Mindenekelőtt természetesen a külső alakjoknál fogva tekintélyesebb fanemek hatottak az ember teremtő munkásságára, s ezek közt kétségkívül a *pálma* nemes alakja szolgált legtöbbször motívumul. Mindenütt, hol karesú törzsszlopain örökzöld lombkoronájával pompáz, feltűnni látjuk azt az emberi műtermékekben is, a rég elenyészett, valamint a még jelenleg is élő népek bámulatot gerjesztő építészeti műveiben, valamint színekben és képekben dús költészetben. A pálma mellett azonban még számos más fanem is van, mely a különböző népfajokhoz kétségbevonhatlan viszonyban áll. Az erdélyi románoknál a mondák és mesék színhelyeül rendszerint valamely öreg juharfa árnyékos alja szolgál; a vándorló cigány, hacsak teheti, fűzfa alatt üti fel sátrát; a német büszkén nevezi a tölgyet német fának, s dícsőíti azt dalaiban, énekeiben; a szláv kedvencz fája a

düslombú hársfa; a magyarnak kedves az ő dió-fája, — és így tovább majd minden népfajnak megvan a maga kedves fája, mely iránt szeretetet s egy nemét a tiszteletnek tanúsítja, a minnek okát maga sem tudná megmondani, elég az, hogy apjának és nagyapjának is az volt a kedves fája.

De az alsóbb rendű növények közt is vannak némely fajok, melyekhez egy vagy más nép különös szeretettel ragaszkodik, s melyek azért műtermékeiben is szerepelnek. Így a régi egyiptomiak építészeteiben a lotoszvirágot díszítményül látjuk alkalmazva, míg a görögök a hazájokban bőven termő akanthus pompás leveleit választották ugyane célra, — és így váltakoznak a motívumok a népek, országok s az azokban termő növényfajok különfélesége szerint.

De minő motívumokat nyújthatna a nagy-kiterjedésű keleti puszták és sivatagok növényvilága, hol az örökzöld növényzet ép oly kevéssé honos, mint a büszkén fölnyúló fák, hol sem hanga, sem téli magyal, sem repkény vagy ragyabura zöld lombozata nem gyönyörködteti a szemet? Minő növényfajok virítanak a magyar alföld terjedelmes pusztáin, melyek a képzelő-erőt lebilincselni képesek lehetnének? e pusztákon, hol nemesak a tél szomorú képét friss zöldecsin nem enyhíti, de még nyár derekán is minden növényi élet a nyári álom egy nemébe látszik elmerülni?

Valóban nem érdektelen oly vidéken, mint például a magyar alföld, azon növényfajokat nyomozni, melyek képesek voltak ott is a fantáziára s a nép műteremtő munkásságára hatni. Hogy az alluviális talajú alföldön, hol a ló patkója alatt mértföldeken át egy kő sem csörren meg; hol a kémlelődő szem a fehér, laza homokban, vagy a fekete termőföldön egy sziklával sem találkozik: a képzőművészet, melynek itt úgyszólván minden anyaga hiányzik, nagyobb mértékben ki nem fejlődhetett, az a dolog természetéből önként következik. Ha tehát ki akarjuk puhatolni, mennyiben volt hatással az ottani természet a műtermelésre, kénytelenek vagyunk csaknem kizárólag a magyar nép zenéjére és költészetére szorítkozni.

«A természet hasonlít egy nagy elegiai költeményhez, s az ember annak befolyása alatt bizonyos elegiai hangulatba esik.» És valóban nincs természetesebb, mint hogy a puszták fia, ki egész életét a szabad természet ölében tölté, amaz elegiai hangulatnak, mely az őt környező világ hatása alatt lelkében támad, dalaiban is kifejezést adjon. A magyar népdalok egész összességén, mint vörös fonál, valami sajátos, búskomor hang húzódik végig, s nemzeti dallamainkban félreismerhetlen ama méla zene, melyet a pusztán a természet játszik. Majd panaszosan sir a hegedű, akárcsak a sás közt bujkáló nádika éneke, miközben a czimbalom az őszi szélben ingadozó nádas susogását, sziszegését utánozza; majd ismét vihart vélünk hallani, a mint süvöltve, zúgva a pusztán végig nyargal, s az elsurranó

hangokból hirtelen egy éles kiáltás hangzik ki, hasonló a karesú lovon vágató csikós nógató kiáltásához, vagy lovának a vihar zúgását felülmúló nyerítéséhez.

Így festik hangokkal a magyar népdalok a pusztai élet jeleneteit; — de még határozottabban, mint a zenében, tükröződik vissza a környező természet a népdalok szövegében. Az alföld lakója, ki épen úgy szereti hazáját, mint a sveiczi havasait, a pusztában egész seregét leli föl a szépségeknek, melyeket költészetében képekül és hasonlatokul használva dícsőit; s míg a hegyilakó, midőn először lép a végtelen, egyhangú pusztára, elhagyottnak, árvának érzi magát; a puszták fia, végig tekintve a beláthatlan róna-

ott látjuk pompázni a gazdag költői virágbokrétában, a buján tenyésző kékfajú bogács, a karesú csészekürt, az égszin buzavirág, a viola, a fűz-és nyirfa, a pusztákat különösen jellemző sulyom — mindezek gyakran emlegetett és költői képekül használt növények. De legnépszerűbb növény a magyar költészetben az árvalányhaj, ezen fehér, finom lengő szálakkal ékeskedő fűféle növény.

Tudományos neve enövénynek: *Stipapennata* L. A nem, melyhez tartozik, általában oly fajokat foglal magában, melyek csaknem mindnyájan a puszták terméketlen, verőfényes földjét szeretik. Köztük legelterjedtebb faj az árvalányhaj, mely elszórva egész déli Európában található,

Árvalányhaj, kököresin, bókafélék és bogácsalaku *Jurinea mollis*.

ságon, föllekesül, szíve dagad, vére sebesebben lüktet, s elragadtatásban megesküszik, hogy széles e világon nincsen oly szép tájék, mint ez alföld rónasága. Gyönyörű kifejezést leljük az érzelmenek Petőfi «Az alföld» című költeményében:

«Mit nekem, te zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

«Lenn az alföld tengersík vidékén,
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadult sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.» stb.

A magyar költészet színekben pazar voltánál fogva nem csoda, ha a költeményekbe a virágok egész gazdag koszorúját látjuk beszöve. Mindekelőtt természetesen a kerti virágok: a rózsza, lilium, tulipán stb. szolgáltak motívumul, de ezek mellett a kizárólag pusztai növényeket is

sőt termővidékének a közép Rajna, déli Svédország, s a Volga felső folyása vet határt. Legjobban tenyészik azonban déli Oroszország rónáin, s a magyar alföldön.

Az egész növény 1—3 láb magas és korához képest 1—15 szárat hajt évenként. Szára és lombozata kemény, merev, levelei merevek, s csaknem sörteszerűek, s bágyadt szürkés-zöld színök a földnek, melyben tenyésznek, nem képesek friss, eleven tekintetű kölesönözni. Szára és levelei közönségesen május első felében kezdenek fejlődni, de azután rendkívüli gyorsasággal követik egymást a kifejlődés, virágzás és elhervadás stadiumai. Ugyanazon időben a többi növények is fejlődésük tetőpontját érik el; a szironták-félék, szegfűvek, kosborfélék, a bojtos, sárgavirágú bóka (*Astragalus*), s mindennekfelett a pézsmaszagú *Jurinea*, teljes virágzásban vannak.

A kép, mit e növényesopporozat május végén nyújt, kétségkívül egyike a legbájosabbaknak,

melyeket a pusztai növényélet általában fölmutathat. Különösen este, midőn a rónát a nap búcsúsugarai csókolják, e kép a maga nemében páratlan látványt nyújt. Mint ezüstsálak csillámlanak ekkor a tollszerű hullámzó kalászok a bűvös alkonyvilágban, mely a rónán szétárad, aztán a nap gyorsan eltűnik a láthatárról, az alkonypir lángja fellobog nyugaton, s a földet egy éles vonal választja el a vérvörös égtől; most a pusztát hirtelen egyhangúvá, szinte lenné válik, az előtérben fehér ködként hullámlanak még az árvalányhaj szálai, de távolabb már határozatlan, kétes világ takarja el a vidéket. Végre a lángoló alkonypir is elhalványodik, s ég és föld egy sötét tömeggé olvad össze, melyből csak itt-ott csillámlik elő egy-egy felvillanó pászortűz.

E képek azonban csakhamar továtűnnek, s már júniusban elhervad, elszárad minden, a mi zöldelt és virult, a nap égető sugaraitól, s ha az őszy enyhe napjai esznek is ki néhány virágot a róna talajából, azok nem képesek többé a tájt megeleveníteni; ekkor a pusztát kietlen s majd egészen virágtalan. csupán elszáradt cserjék, s az őszi szélben ingadozó fakó fűszálakból áll egész növényi díszessége.

Hogy az alföldi pusztákat annyira jellemző árvalányhaját népünk oly nagy figyelemre méltatta, annak okát a mondottak után könnyű megérteni, s annál könnyebben felfogható, hogy népünk éppen e növényt használja nemzeti díszül, minthogy elhervadása után nem változtatja alakját és színét, s azért mintegy örökzöld gyanánt tekinthető.

Nem zárhatjuk be sorainkat méltóbban, mint ha Petőfinek következő versét idézzük:

«Árvalányhaj a süvegem bokrétaja,
Árvalány a szerelmem violája,
Azt magamnak kinn a pusztán szakasztottam,
Ezt magamnak a faluban választottam.»

RÓZSÁS KEDVEM...

Rózsás kedvem pillangója
Ugyan merre jártál?
Mit bánom én — csak hogy itt vagy,
Csak hogy visszajátszál!
Szállj le ide a szívemnek
Közös-közepébe,
Verőfényes jókedvemnek
Puha kis fészékébe!

Be más nap is virradna rám,
Be boldog is lennék,
Ha te bohó kis csapongó
Nem szállnál el innét!
Csak hogy félek, attól félek:
Sohsem érem ezt meg...
Pajzán élted egy rövid nap:
Holnap sirba tesznek!

Oláh Gábor.

AZ ÚJ-ÉPÜLET ROMJAI.

A szomorú hírű Új-épület kaszárnya már romjaiban sincs többé. Az utolsó pavillon, mely a Széchenyi-tér és a Széchenyi-utca összehalmozásánál emelkedett, legtovább fönmaradt, mert ebben tanyázott a lipótvárosi tüzőrség. Az egész épület-kolosszust lebontották, míg ide kerültek. Néhány hét óta eltűnt ez is. Imitt-amott még a kerítés kőfalai állnak fenn; egyéb fal már nincs a sötét épület-ből, hanem van helyette egy pompás nagy térség.

Épen száz esztendő volt ez a kaszárnya, mikor elkövetkezett sorsa, hogy kő kövön nem maradt belőle. Különben darabonként építették. II. József alatt kezdték, aztán úgy folytatták tovább az építést. Pest város polgárai kezdet óta gyanus szemmel nézték, olyannyira, hogy építéséhez a földet nem akarták átengedni. Értéktelen, a várostól távol eső, elhagyatott hely volt az, kissé dombos terület, mely kiemelkedett a Duna kiöntései után hátramaradt moesarak közül. Ezekbe a moesarakba és nádasokba kaesáznai járt Pest és Buda város puskázó lakossága, főbnyire bírák, tisztviselők, prókátorok, kik elemozsiával ellátva járták meg a hosszú utat, melyet most a fővárosi ember sétálva tesz meg palota-sorok közt, aszfaltos járdán, villámhajtotta kocsin, s nem is képzeli, hogy ez egykor távolság lehetett. Pest polgárságában rossz sejtelmek keletkeztek, mikor a kinstár egy nagy terület átadását követelte kaszárnya építésére, holott a városban itt volt már a Károly-kaszárnya. A Martinovics-féle összeesküvés és kivégzések gyanakvóvá tettek mindenkit az új kaszárnya iránt, s Pest város hatósága megtagadta a kinstártól a telek átengedését. Hogy a várost fenyegető erődöt, politikai foglyok keserves kazamatáit akarják építeni, így tudta az egész város. Pest város hatósága ellenszegülését abban hagyni nem akarván, kormánybiztos neveztetett ki, ki az előbbi városi határozatokat megsemmisítvén, a gyanus kaszárnya építése megkezdődött.

Sok katonai ezélt szolgált aztán. Különösen szerették idehozni az olasz katonákat, a kikre nézve eléggé elzárt hely volt, s távoli fekvésénél fogva az érintkezést is elzárta a polgárságtól. Katonai kórháznak, tüzérségi tanyának is használták, majd katonai foglyok raboskodtak benne. De erődszerű tulajdonságainak igénybe vételére egyszer sem volt szükség. Mi történt, milyen élet folyt a komor falak közt, az emberek nem

sokat tudtak róla, de kezdet óta mindig a legbarátságosabb épülete volt Budának, Pestnek és környékének. Szomorú hírét az 1848—49-iki idők alapították meg eltörülhetlenül. A politikai foglyokat ide vitték. Hadi törvényszékek ülészek benne. Hazafiak börtöne és vesztőhelye lett. Megilletődve járt azóta a sötétszürkére festett, két emeletes nagy épület előtt mindenki.

A város terjedése végre nem tűrte fenmaradását. Egyik oldaláról is négy, másik oldaláról is négy utca közlekedését tartotta fenn, melyek mind itt vágytak tovább haladni. Végzetet betelt, mikor az új országházat is közelébe építették, az

A LAGUNÁK VÁROSÁBAN.

... A tábornagyszernagy megjelent a hajón. Tiszteletet parancsoló, ősz szakálán és aranyos zsinór-zatán mosolygósan játszadoztak a forró, délszaki nap sugarai. Az olasz finánc volt, a ki valóságos mexicói tábornagyszernagy-kosztümben lép a hajónkra, ezzel akar imponálni. Velünk, a «Dániel Ernő» utasaival nagyon udvariasan bánik a derék gentleman, a kit először pillantunk meg Venezia lakói közül.

Reggeli hét óra lehet. Este nyolckor szállunk be a fiumei mólón és azóta megszakítás és tengeri

AZ ÚJ-ÉPÜLET BONTÁSA.

újabb idők egyik legszebb monumentális palotáját. Pusztulnia kellett tehát. A főváros a katonaságnak emelte helyette a másik kaszárnyát, helyén pedig most osztozkodnak. Legjobb, legszebb volna, ha az egészet szabad térnek hagynák.

A két kép, melyet mai számunk közöl, már csak emlék. Az egyikben még látszik a két emeletes kaszárnya egyik része, de a nagyobb résznek már csak az utolsó romjai, a fundamentum fölött fenmaradt töredékek vannak meg. A bontás folyamatát mutatja a másik kép. A háttérben ott látszik a kupolás új országház és a földmívelési miniszterium palotája. A lebontást november hóban kezdték, és a nyár elejéig elkészültek az óriás épület szétbontásával.

betegség nélkül jöttünk Veglia, Cherso, Lussin-Piccolo mellett, a míg végre a messzeség ködében, a melynek megragadó miszticizmusát csak némileg lebbentette fel a nap derengő fénye, mind tisztábban láttuk Velenczét, álmunk legszebb lapját. Lassankint kibontakozik az egész város panorámája, a Chiesa di San Marco, a San Salvatore, az óriási Campanile, a melynek a csúcsára lovon jutott fel a nagy Napoleon, — hajónk elsiklik a pompás palazzók és nyomorult viskók közt, a melyek megható ellentéte oly szomorúan jellemzi az egykori és mai Itáliát.

A hajó horgonyt vet és mi gondolába szállunk. A gondolás rendszerint jó lelkű, költői kedélyű ember, szívesen magyarázza útközben az épülete-

ket és a mint elsiklunk egy-egy omlatag rom mellett, szava suttogóvá válik és merengve regél fakó meséket . . . Velencez legtipikusabb alakja ez a gondolás és gyakran a legpoétikusabb szív lakozik az egyszerű csónakosban és az olasz ég átlátszó kéksége, a palazzók borongó hangulata, a tenger titokzatos mélysége csodálatosan olvadnak össze fájó dalaikban, a melyeket éjszakánként, evezés közben szoktak énekelni. Goethe említi az Italienische Reise-ben, hogy hajdanában a gondolások Ariosto és Tasso eposzait énekelték a sötét vízi lagunakon ugyanoly mély bensőséggel, mint most a Santa Luciát, vagy a Vorei morirt.

Valóban nem csodálhatjuk, ha e tiszta, enyhe, kék ég alatt szinte minden ember született művész vagy költő. Semmi zaj, semmi kiabálás, semmi zűrzavar — a mely a többi nagy városok kellemetlen tulajdonsága — csak néha-néha hallatszik egy-egy berekedt gondolás hörgő jeladása. Csend van, ünnepélyes, méla csend, mintegy jelöl annak, hogy az álmok titokzatos országába léptünk. Csak a bizonyára jelenlévő istenség lehelete suhan át a lagunák városán és megreszketteti a szívünk legfásultabb húrjait. Végre a gondola kiköt a hótelnél. Negyedóra múlva már talpon vagyunk, megyünk *tanulni*. Ha valahol, Velencében lehet tanulni. A középkor büszke respublicája, a mely évszázadokon keresztül tartotta kezében a kelet kapujának dús megaranyozott kulesát, a kincesket arra használta fel, hogy itt a földön, nem! — a vízen, megteremtsen egy darab paradicsomot, a művészetek magasztos Mekkáját. Nincs város széles e világon, a mely annyira egyesítette volna a hasznosat a kellemessel: utile dulci, mint Velence. Az észak komoly, mélyes tudását itt bearanyozza a délvidék napsugaras bája. Ezért volt Velence, a kis Velence, a középkor számára ugyanaz, a mi manapság Páris. Ma már az «Adria büszke menyasszonya» — halott! De még halálában is oly nemesen szép és az enyészeti hiába fonja körül hatalmas falait, még most is minden egy letűnt mennyország varázsos fényéről regél!

Sehol e fény nem hatja meg lelkünket jobban, mint a nagy piazzán, a Szent Márkus-téren. Főkéssége a hasonnevű székesegyház, a melyen a bizanti styl dominál ugyan, de idegen elemekkel keverve. A homlokzaton ott van a híres négy érczlő, Velence egyedüli lovai, a melyek Nero egy diadalívéről származnak. Napoleon mondta egykor, hogy e térnek csak az a gyönyörű, kék ég szolgálhat méltó mennyezetül. Esténként ezer

meg ezer velencei és idegen (sok köztük a magyar) hemzseg a meghatóan rossz katonazene körül. Nappal fehér és szürke galambok lepik el a teret. A piazza minden köve, minden porszeme fényes, hatalmas és dicső multról beszél. Talán épen azon a helyen, a hol állunk, merengett egykor Nagy Károlytól Nagy Napoleonig a világ nem egy lángeszű fejedelme; a pápák végtelen sora fordult itt meg; Byron, Goethe, Schiller, Heine, Dante, Petrarca, Tizian, Michel Angelo, Moore, Shelley, maga Shakspeare és a szellem heroszainak egész légiói szerették ezt a várost. Byron a Don Juánban, Childe Haroldban, Marino Falieriben, Két Foscariban, Goethe az Italienische Reiseban, epigrammáiban, Heine a Shaksperes Frauengestalten cz. tanulmányában emlékezik meg remekül Velencéről. Petrarca azt mondja a Márkus-térről, hogy nincs párja a föld kerekességén. Dante Veneziát a mennyből földre dobott gyöngyszemhez hasonlítja. A Canale Grande mentén pedig ma is mutogatják Desdemona bájos szülőházát, a Contarini-Fasan-palazzót.

Itt találkozott a Márkus-téren először Othello Desdemonával. E tér a bűbajos álmok helye. A tiszta, áttetszően kék égről felénk reszketnek a csillagok, galambok repdesnek körülöttünk ezerszámra, a közelből idehallatszik a tenger megtört moraja. Megkondul a bazilika harangja, mélabús, meghatóan zúgó hangját felkapja a suttogó szellő és viszi-viszi a canalek, a kihalt palazzók felé . . .

Magát a templomot vasárnapi mise alatt is látam. A remek színezetű képek között, melyeken a művészek egész hosszú sora dolgozott nagy időn keresztül, s a megrázó, hatalmas orgonaszózatot hallgatva, érezte minden csepp vérem, azt mondta szívem dobogása, agyam lázas lüktetése, hogy azon a szent helyen közelebb vagyok a minden ember közös Istenéhez. Az egyszerűen, nemesen szép márvány-oltártól dallamos, gyönyörű ének száll szerte és a szelid arcú olasz papok éneke úgy meghatja a lelkemet, hogy önkénytelenül is imádkoznom kell. A miről már annyian írtak előttem, a 4000 m.² arany-mozaik falról, a ragyogó műemlékekről, a szobrászat nagy mestereinek, bizanti, præraphaelista és renaissance-korabeli művészek, festők, ötvösök remekeiről, nem akarok szólni mostan. Majd más alkalommal külön fogok beszélni Venezia műkincseiről, a palazzókról, chiesákról, az Academia Realeról, a doge-palotáról.

De van a Márk-templomnak nyolcz márványoszlopa, a melyek különösen mélyen meghatottak:

Salamon király büszke templomából, Jeruzsálemből kerültek ide, hogy itt hangtalan, hideg tanúi legyenek egy másik pompás, színekben ragyogó világ elhervadásának . . . Leopold Lajos.

BACCHYLIDES.

A görög irodalom egy oly alakjáról fogunk a következőkben megemlékezni, kiről még két évvel ezelőtt csak a régi magyarzók meséi szóltak, de kiknek költeményeit, bármennyire kutattak is utánuk, senki sem ismerte. A termékeny V. század egyik legjelesebb költője volt, ki nagy elismeréssel művelte a kardalköltészet azon ágát, mely vele mintegy lezáródik. A világirodalom egyik legnagyobb költőjével, *Pindarossal* él egy időben; mint legmakaesabb ellenfél küzd ezzel az elsőségért és e küzdelem eredményeképen: a diadalmi himnuszok legremekebb mintáit mutathatjuk fel. Mindezt eddig csak a történelemből tudtuk, csak onnét, hogy Pindaros költeményeinek magyarzói egy Bacchylides nevű költőt említenek, kire Pindaros költeményeiből érzésszókat akarnak kimagyarázni. Valóban nagy érdeklődés fűződött ezen ismeretlen költőhöz, a kitől még csak egy verssort sem ismertek. Most egy csapással sikerült egy nagy értékű gyűjteményben rájuk találni; ügyes angolok Egyiptomban a múlt év folyamán sok más papyrus közt megtalálták Bacchylides költeményeinek nagy részét és manapság már vastag könyvek ismertetik, magyarazzák és javítgatják a megtalált iratokat.

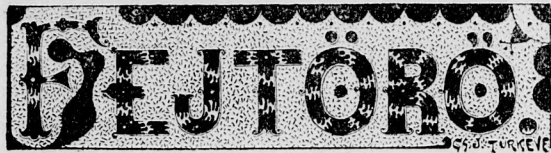
Bacchylides az V. század első felében működött. Keos szigetéről származott és itt nagybátyja, a perzsák ellen folytatott szabadságharcok nagy költője, *Symonides* vezetése alatt nyerte az első költői oktatást: mellette nevelkedett fel és együtt kóboroltak el az aránylag kicsiny és szegény szülőszigetről, hogy szerzeményeiket a többi Görögországban bemutassák.

Egy V. századbéli költő a homerosi rhapsodos utódja; hivatása körülbelül az volt, mint a phaiák udvarban éneklő Demodokosé. De feladata többoldalú, mert dalát kartáncz kísérte és így a költőnek nemcsak szöveget, de zenét és tánczot is kellett szereznie. Mind a három egyenlő fontosságú volt és így egyenlő gondot kellett rájuk fordítani, mert míg a szöveg a hősök történetét és jellemét ismertette, addig a zene melódiájával a hangulatot, a táncz pedig a metrumot szabta meg. Ez magyarázza különben a görög kardalok oly bonyolult verszetét, melyet a zene ismerete nélkül alig érthetünk meg. Bacchylides is ezek művelését tanulta nagybátyja oldalán. Kóborlásaik alatt egyre nevedett híruk. Bacchylides különösen Pindarossal való versenye miatt tűnt ki és ha költeményeiben feltűnően nagy műgondot találunk, ezt első sorban a nemes ellenfél elleni nehéz küzdelem magyarázza meg. A legelső versenyben, mely egy aeginai hős nemeai győzelme alkalmával történt, Pindaros mély és nemes dór-stilusa győzött

az elegáns és könnyed ión-stilus felett. E verseny-költemény Pindarosnál az V., Bacchylidesnél a XIII. darab és az újonnan felfedezett gyűjteményben teljességben találtatott meg. Bacchylides azonban csakhamar kárpótlást nyer e veszteségért, mert a híres syrakusai tyrannus, *Hieron* versenyén ő vitte el a díjat. Ez nagy dolog volt; mert e hatalmas uralkodó, ki egész Siciliának görög uralom alatt való egyesítése után a görög költők legnagyobbjait: Aeschylust, Symonidest, Pindarost udvarába fogadja, e verseny győztesét a «legelső» költőnek nyilvánítja. A feladat volt Hieron Phereikos nevű lovának olympiai győzelmét dicsőíteni; és a két névtelen pályázóban mindenki Pindarosra és Bacchylidesre ismert (Pind. XI., Bacch. V. darab). Ez 476-ban történt. Bacchylides költeménye most már egész teljességében hirtünkben van. Büszke költőnk a bevezetésben a madarak királyához, Zeus madarához: a sashoz hasonlítja magát, ki alatt a többi gyengébb madarak félelmesen rejtőznek el, ezek alatt magától értve Pindarost értette első sorban. Mintegy a magasból csodálja Hieron győzelmét, melyet egyszerű, de magasztos hangon dicsőít. Pindaros később egy ódájában felel e sas hasonlatra: ő a sas, ki alatt két fecsegő holló állt, értsd ez alatt Symonidest és Bacchylidest. Pindaros II. pythiai ódájában világosan rámutat ekkori veszteségére és Bacchylides e győzelme után állandóan Hieron udvarába költözik. 468-ban új, még nagyszerűbb kitévés éri költőnket: miután Hieron négyes fogatával az első díjat nyerte el, egyedül őt szólítja fel e győzelem megénekelésére. E költemény a gyűjtemény III. darabja és mind közt legteljesebb és legjellemzőbb. Azonban Hieron egy évvel később meghal; halála után feloszlik fényes udvara; Bacchylides is elköltözik a Peloponésosra, hol már kisebb szerep jutott neki és ezóta többé semmit sem tudnak felőle. (Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Új zeneiskola. Mint értesülünk, a Ganz-gyári dalárdának, mely a legutóbbi aradi dalárda-versenyen az első díjat nyerte meg, kitűnő karmestere, *Krausz Gusztáv*, a neves zenetanár f. é. szeptember havában középiskolai tanulók részére Budapesten (IX., Csarnok-tér 5. szám, II. 15.) zeneiskolát nyit. A beírások augusztus 26-tól délelőtt 10—1 s délután 3—6 óra közt az intézet helyiségében történnek. A beíratási díj az előkészítő osztályokban 2, a többiekben 5 forint; a tandíj az előkészítő osztályban havonként 5, a többiben 6 forintba van meg szabva. Tudakozódnia magánál az intézet tulajdonosnál lehet. — Részünkről csak ajánlhatjuk olvasóinknak az új iskola látogatását, mivel Krausz Gusztáv tanár urat nemcsak mint kiváló művészt, de mint lelkiismeretes pedagogust is közvetlen ismerjük és a tanítás terén való buzgalmat és kitűnő sikereit egyaránt volt alkalmunk tapasztalni.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Hány % mellett lesz valamely tőke 10 év alatt kétszer akkora?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon hegységnek, mely a Cotti és Graji alpesek hegycsomóját képezi havas fensíkjaival? Hágóján vezet át a főút Franciaországból Olaszországba; jelenleg a világ legnagyobb alagútja vezet át rajta.

Történelmi kérdés:

Melyik zsidó király volt az, ki megölette nejét s ettől származó gyermekeit és családjának még több tagját? Az ő parancsára ölték meg a betlehemi kisdedeket. Igen ravasz és kegyetlen zsarnok volt.

Természettudományi kérdés:

Mi a neve azon növénynek az érdeslevelűek rendjéből, mely cserje, levelei érdesek és tojásdad-lándzsásak; virága halványkék, illatos? Peruból származó díszvirág.

Megfejtési határidő szeptember 10.

A 34. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Azon tőke 1836 korona. **Földrajzi kérdés:** Archangel (Archangelszk). **Történelmi kérdés:** Archimedes. **Természettudományi kérdés:** Félzsárnyúak (hemiptera). **Felosztásuk:** poloskák, kabócák, növénytetvek, állattetvek. **Vegyjtani kérdés:** Aleuron. **Képrejtőny:** Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok.

Helvesen fejtették meg: Zsupesány László, Chabada Jenő, ifj. Miróczky János, Miróczky Árpád, Szécskay Dezső, Sztolár István, Schmid Károly, Szabó József, ifj. Barthonek Károly, Wolf Pál, Lányi János, Havas Gyula, Rosenberg Ignác, Simon János, Singer Sándor, Kelemen Imre, Buzáth Jenő, Zwillingert István, Berger Mór, Horváth Dezső, Szeremley Császár Lóránd, Szép Lajos, Jakabb Gyula, Herresbacher Dénes, és Albert, Gayer Gyula, Kállai Béla, és Nagy István, Pappszász Tamás, Hegedüs Tibor, Gerstl Árpád, Eckhart Ferencz, Kárász Géza, Várkonyi Bódog, Kovács Andor, ifj. Csiky Kálmán, Weichherz Mór, Kukuberger Henrik, Csáthy Dezső, Szenyowszky Ferencz, Laban Antal, Halmi Gyula, Wollner Ernő, Tonelli Sándor, Fábián József, Bohrandt Lajos, Kutlik Félix, Nyul István, Adler testvérek, Kurimay Mihály, Teesz Lajos, Ladomérszky Adolf, Téglás Géza, Alliquander Ödön, Grün József, Hübner János, Reiser Sándor, Ráth Kálmán, Hajdu Pál, Weisz Hugó, Strausz Andor, Schenkenkberger József.

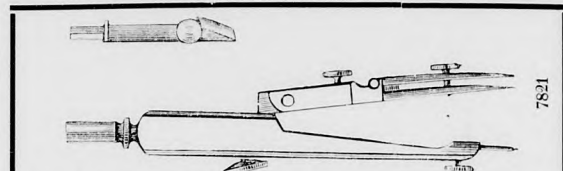
A kitűzött jutalmat Arago François «Nagy Emberek» című illusztrált munkáját Simon János főgymn. VIII. oszt. tanuló nyerte el Miskolczon.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvasóinkkal ezennel tudatjuk, hogy Rupp K. dr. úr, a T. L. felelős szerkesztője nyaralásából hazaérkezvén, a szerkesztést a napokban átveszi s a következő szám már az ő gondozásában jelenik meg. Ennélfogva ezentúl minden, a lap szerkesztésére vonatkozó levelet és küldeményt a régi címre (Soroksári-u. 31.) kell küldeni.

H. Á. A prózákat köszönjük, jönnek. A versek közül legtöbbet érne még az utolsó, bár ez se hibátlan. Ideiktatjuk:

Száll a levél, a rideg tél ujjaitól a magasba, «Isten hozzátok» mond, de jön a kikelet, *Melty* elhozza a zöld lombsátort és a madárdalt. S zordon enyészetnek nincs nyoma, minden örül: Tünik az ifjú kor, s majd dér üti meg fejemet, s bár Visszasohajtom majd, nem jön az én tavaszom. Ma már nagyon kényesek vagyunk az eufonára és a licentiákra. — **Z. J.** Spiritizmussal nem foglalkozunk, önnök sem ajánljuk, annál kevésbé mutatunk hozzá eszközöket. Egyik rokonunk bibelődött vele és derekas idegesség lett a következménye.

CALDERONI ÉS TÁRSA

váci-u. 30. BUDAPEST, kishid-u. 8.

Ajánlanak svájci rajzeszközöket finom kivittel svájci modor szerint készítve,

iskolai rajzeszközöket, szemüvegek és orrsíptetők, mennyiségnyi, természettani, láttani, villanyos és vegytani készülékek, színházi és tábori látesővek, szoba-, ablak- és fürdőhőmérők, fényképészet készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Kitűnő magyar ifjúsági iratok:

Arany ABC. Irta Lajos bácsi (Baróti Lajos álneve). Pompás színnyomatu képpel, színy, számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Ily fényes kiállításban ABC képek könyv meg nem jelent meg. 1.—
A cirkusban. Kartonírozott szép képeskönyv, vidám apró versikékkel ellátva Lajos bácsi — 46
Baróti Lajos. Köpéságok. 47 pajkos gyermekesny. Jankó, Cserépy stb. 217 művészi caricaturával. Diszkötésben — 1.50
Andersen legszebb meséi. Baróti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színynyomatu vászondiszkötésben — 2.—
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, színes címképpel — 1.50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baróti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel — 1.50
Ezeregyéj. Arab elbeszélések. A magyar ifjúság rész. áldolg. Baróti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondiszkötésben — 2.40
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, 150 képpel színes kötésben — 2.—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyarítva Baróti L. 120 képpel. Színynyomatu remek vászondiszkötésben. (A legszebb, legdrágább magyar kiadás) — 2.40
Baróti Lajos. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem török. Elbeszélés az érettebb ifjúság részére Napoleon háborús korából. Magyarra fordította Baróti Lajos. 68 színnyomatu képpel — 1.20
Harc az indiánokkal. Érdekesítő elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baróti Lajos. Vonzó címképpel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve — 1.20
A hajótöröttek kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. ez. elbesz. nyomán írta Baróti Lajos. Színes kepekkel. Diszkötésben — 1.20
Robinson Crusoe viszontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baróti Lajos. Elegáns színes címképpel, kötve — 1.40
— Ugyanaz diszkötésben, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtábláján egész vászondiszkötésben — 2.—
Münchhausen báró esztelen kalandjai szárazon és vizen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Diszköt. A legszebb magyar kiad. — 2.—
A klasszikus ókor legszebb hősmeséi. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantusz Viktor. 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Érettebb ifjúságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondiszkötésben — 2.—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fiatal leányok számára átdolgozta Rudnyánszky Gyula. 4 nagy, azonkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiánypótló mű, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajándékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondiszkötésben — 2.—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... — 1 frt 20 kr.	D: RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... — 2 frt 40 kr.	főgymnasiaumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... — 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

VILÁGPOSTA.

(*) Mikor engemet a gymnasium első osztályába föl vitt az édes apám, a főtisztelendő osztályfőnök úr rám szegezte szűrő tekintetét s azt kérdezte: «Hát németül tudunk-e?» A kérdés olyan váratlan volt, hogy nem is tudtam volna mást felelni rá, mint «igen»-t. Pedig az összes tudományom az imádság meg a köszöntés egyes formáinak ismeretéből állott, — mégis mikor karácson felé már kis elbeszéléseket, meg Cyrus történetét olvastuk, legalább is annyit követeltek tőlünk, mint most a negyedik osztály végén.

Szörnyű nagy követelés volt ez, s az a tudomány rémségeken nehéz. Nagy volt előttünk a tolnai sváb fiuk becsülete, mint a kik megérthetetlen könnyűséggel játszottak azzal a rettenetesen komplikált nyelvvel, melynek sem ragozását, sem articulussait nem volt képes bevenni a mi stockungar természetünk.

Élelmességünk azonban segített rajtunk. Mindenünk — természetesen csak a jobb tanulók — fogott magának egy sváb, vagy mondjuk: német gyereket. A német gyerek kikorrigálta a mi német penzumunkat, mi kijavítottuk az ő magyar dolgotatát; ő lassanként megtanult helyesen magyarul írni, mi meg megemésztettük a német nyelv furcsaságait. Az eljárásunk pedig sem valami különös, sem törvényekbe ütköző nem volt.

A mi feladatainkban a németül beszélő fiu aláhuzta a hibákat és visszaadta. Mi aztán addig törtük rajta a fejünket, míg a helyes formát eltaláltuk; ha nem sikerült, a német sógor újra aláhuzta a hibát s meg is mondta a helyes kifejezést. Magától értődik, hogy akadt ám a mi segítségünk javításában annyi svábizmus, hogy eleinte alig győztük a tanár utasításai szerint való javi-

tást. Végül sok küzködés és erőködés után az év végét nem megvetendő német tudománybéli hásszonnal zártuk le.

A kiesinyben itt követett eljárásához hasonlóról olvasunk a külföldi lapokban arról az újításról, mely *tanulók világpostája* néven az angol, francia és német iskolákban nemcsak észszerűnek bizonyult, hanem rendkívül fényes eredménnyel bevált.

Ezek a külföldi tanulók a velük egykorú tanuló-társakkal levelezést folytatnak, még pedig föl váltva anyanyelvükön s a külföldi kollegák nyelvén. A levelezést az intézetek vezetői közvetítik. Ez az eljárás a nyelvtanulás oly kitűnő segédeszközének mutatkozott, hogy egymás után hozzák be a külföld minden nagyobb és modernebb iskolájába.

Minden tanuló csak egy külföldi kollégájával levelez két heti időközökben. A kolléga aztán visszaküldi a levelet, kijavítva a benne előforduló hibákat. E levelek tartalmának illedelmesnek s jóérkölesű ifjúhoz illőnek kell lenni, ezért aztán, hogy az esetleges visszaéléseknek eleje vétessék, a leveleket az intézetek igazgatósága veszi át és küldi el.

Németországban már tizenhét intézet bocsátkozott levelezésbe francia és angol hasonló intézetekkel. Egy-egy levél, mely a távoli és ismeretlen kollegától érkezik, mindig óriási örömet okoz a levelező fiatalság körében s kedvet kelt bennük az idegen nyelvek tanulására, mert így közvetlenül tapasztalják a nyelvismeret nagy hasznát.

Az idegen nyelvek elsajátításának e módja nagyon üdvös volna a magyar ifjúságra nézve, a melynek soraiban úgyis elvéte akad egy-egy buzgó diák, a ki ambícióval tanul idegen nyelvet.

Mi, a kik magunk is hivatásunk szerint pedagógusok vagyunk, részünkről meg fogjuk kísér-